

Эт бүдүрер талазы-биле чеди чыл планын үш чылда күүседир

Улуг-Хем районда «Күш-ажылдың хостуу» колхоз

Малды одарладып семиртири — эт бүдүреринге улуг курлавыр

«Күш-ажылдың хостуу» колхозун амыл-ишчилери СЭБП-нің XXI съездинин шийтпирлерин амыл-рапта боттандырып даш демешпишпаан, мал ажылының продуктуларын бүдүрер талазы-биле бедиткен хүлээгелерин ап, чеди чыл планын үш чылда күүседир сорууганы салган.

Эт бүдүрерин көндүдиринге бисте бир улуг курлавыр малды одарладып семиртири ботур. Малды одарладып семиртириге аажок байластыг делем одарлар болгаш дуржугалык малдын калдары бисте бар. Калдары Түлүш Сундуйнун болгаш оон-даа өскерлерин чедишкенинни областта билингир. Бо кыжын Т. Сундуй, К. Мадыр, И. Секит-оол, К. Суван-оол олардың калдарын малдарында бир-даа чидиргич болгаш күш-деңгизден куулааан. Оон чылдагыны чүдө дие, өрткөн чайын олар калдарын малдарын көчүтүп өк семирткендене болгаш кыжык үеде ажааланып, азыралды, одарладыпшыкканынын шын организастаанында болур.

Өрткөн чайын үстүнде калдарыларын калдарын мыйгыстык бола малынның бирөөсүнүн-де дүн-хүнде ортумаа деңи немердези 1050—1270 грамм болган. Олар боттарынын хүлээген херез көчүтүп өк биялдар. Малды одарладып семиртиргеге тургузарынын мурнууда олар дөңгөз-биле калды одарга барып, оң байдалын хынап алган, канчаар одарладыпшыкканынын тургузарлар. Часкы үеде олар өлү өрткөн үнүр да өскерлерин чыгыс черлерге малды калдар. Малды чүдө хүндүс өскө, дүн-хүн иштинде калдар болгаш чыгыс черге үр туруп бербей, чаа-чаа одарларын өлөчүлөп ажилгаар. Мындун аргалар-биле бистин калдарчылары үстүнде көргүзүлгөн чеди алганнар.

Одаралдып семиртиргени май 10-дан агаалаш, сентябрь 10—20 үезинде доолуп турар бис. Көдөн

Фермада ажыл

Бистин фермада бо чылын төрүтүр кол хаваннар 30, дунгузунда төрүтүр хаваннар 120 баш. Хаваннардың оолдашыккы кидин түлүктөп турар болгаш чаш төдү-биле кады 750 баш ажып турар.

Малдың баш санын өстүрер болгаш эт бүдүрерин көндүдир даш социалист чарышка киришпаан, ферманын коллектив бо чылын төрүтүр кол хаван бүрүзүндө 17, дунгузун хаван бүрүзүндө 7 хаван оолдарын алып, күрүңгө 105 тонна хаван адын киирер хүлээгелен алган.

Ферманын ажилдачылары бо адындагы хүлээгелерин адыралык-биле күүседир даш кыжымаа ажилдап турарлар. Хаван ажаакчыларында 4 киж, семиртир азыраар хаваннарда 2 киж, бүгү хаваннардың чедип белеткээринге чыгыс повар ажилдап турар. Оларын аразында Афанасьев, Казан-

Чеди чыл планын хуусаа бетинде күүседир даш бүгү улустун демешкенин киришпаан, бистин артеддин кижигини көдө ажилдагытүтүлүк, ылангыя эт бүдүрерин көндүдир талазы-биле бедиткен хүлээгелерин алганнар. Бар аргаларын болгаш курлавырларын саап көргөш, чеди чыл планын эт бүдүрер талазы-биле үш чылда күүседир деп шийтир-лөөнөр.

1958 чыл-биле деңгээрге 1959 чылда эт бүдүрерин 2,3 катап көндүрүп алы 140 тонна турганга-ла 325 тонна чедир. Чеди чылдың төңчүздө эт бүдүрерин 460 тонна чедир азы 1958 чыл-биле деңгээрге 3,2 ажып катап өскө. Эт бүдүрерин көндүдиринге улуг курлавыр хаван ажылын көндүдир ботур. Мынчангаш бо чеди чылда хаван ажылын көндүдиринге улуг кичээлгеин салып, эт бүдүреринге хаван адынын үдү-хууун көндүдир деп шийтирлөөн. Чүдүдө, хаван адын бүдүрерин өрткөн чылын 32 тонна турган болза бо чылын 105 тонна, 1965 чылда 133 тонна болур.

Бо сорулганы чеди алыры-биле 650 баш хаваннарды семиртир азыралга тургускан, оортан 250 башты январь айда күрүңгө дужаап, 1 тонна 200 кг эттин киирп, бо чылдың бирги кварталынын планын күүсеткен бис. Дужааган хаваннардың бирөөсүнүн ортумаа динг деңгизин 70 килограмм болган. Ам азыраар сугаар немере хаваннарды 6—7 айлар иштинде бирээ-индене динг деңгизин 80 кило-

Чедишкенин чоннуң бедик медресинден хамааржыр

СЭБП-нің өлөңгө чок XXI съездинде ш Н. С. Хрущев ботунун илеткелинге: «Коммунизмче шийтирде чүдө саймырагы материал-техникте база өргөжөк чүгүзү өскө, а нийтирелдин бүгү чонунун медресинин бедик деңгээлге база өргөжөк чүгүзү. Миллион-миллион масса чонунун медреси бедон тур-лук коммунист тургузушунун планын чедишкенинни күчүстөткөн» — деп чугаалаан. Мынчангаш калдык-даа ажилга чедишкенин-ни чонунун бедик медресин чоруту хандыр.

Колхозта партия организастык чонун ортузунга агитас-массалык ажилды сөөлү үеде азын күштөлдирген. Колхоз суурунда агитустек чаа өрткөн соңдугаларга белеткел үезинде бөр доктаамал ажилдап, СЭБП-нің XXI съездинин шийтирлерин колхозтун ажил-ишчилеринге таныштырып турар. Бисте лекторлар ботунун кижигинери болгаш агитаторлар чүдө колхоз төвүгө өскө, харын ырак фермаларга, бригадаларга болгаш кыжытагаларда малчыларга илеткелдерин, номузгаларын чорутуп турар. Агитаторлардан Шактар-оол, Байыр-оол, лекторлар ботунун кижигинеринден В. Бурдасов, К. Хунажы, К. Натпиг-оол, көдөз илеткелчилерден О. Казан-кыс, Т. Вишнякова, Ховалыг Тамара болгаш оон-даа өскерлер чонун ортузунга полит-кижидилгелг ажилды чорутарына илеткелгип киирп турарлар.

Чеди чыл планын хуусаа бетинде күүседир даш артеддин ажил-ишчилери тодрог хүлээгелерин алганнар. Малангы мал ажылынын продуктуларын бүдүрер талазы-биле артеддин чеди чылда көргүдө планын 1961 чылда күүседир деп улуг сорулганы салып, ам боттарыны киришкенин. Фермалар, бригадалар болгаш туу-тук кижилер аразында социалист чарышты калбартып, бедикте хүлээгелерин ап турарлар. Ферма-

Д. НАТПИГ-ООЛ,
колхозта партия
организастык секретари.

Хаван бүрүзүндө 18 хаван оолдарын алып

«Күш-ажылдың хостуу» колхозтун хаван фермасында С. Казан-цева биле И. Афанасьев олар үр чылдарда ажилдап, улуг болгаш чаш хаваннарды ажаап, азыраарына көчүтүп бергезгенер. Эрткен чылын төрүтүр хаван бүрүзүндө 15—16 хаван оолдарын алганнар. Бо чылын олар төрүтүр кол хаван бүрүзүндө 18, дунгузун хаван бүрүзүндө 8 хаван оолдарын алырн хүлээгеленер. Ам оларын ажаалдашында хаваннарды оолдашыккы үрүчүлөп турар болгаш чаш төдү бүрүзүндө чидиргич өкөк ап, боттарынын сөзүн өлөңгө даш куженишкенин ажилдап турарлар. Олар чаш хаваннарды мынчаар доруктуруп турарлар: чаш хаваннарды 5 хондукта шуут незинге эмизер. Эп, шыда-вастарын незинге эмизер туруп эмизер азы сут-биле эмизиктээр. Беш хондукта сонгаар не-мелде чедирелгеге киирер. Чигир-биле холаан инек сүдүн 50 граммны, 10 хонганда 100 граммны ижир-тир. Он хонукта сонгаар арбай далга-нын сут-биле кесел кылп бээр. Оон май чугайны, ыж хөмүрүн, кызыл довуракты топ бээр. Морковту дүрүл чургурап, дустук суг-биле холааш, калж херек апарганда ир-тир. Арбайны бүдүн

Чурукта: хаван азыраккынын Карагынын семиртир азыралда 3—4 айлыг хаваннарды люцерна-биле чедирп турары.

360 хаваннарды семиртир азыраар

Хаван ажылы дөңгө, мал ажылынын өң өзүчел адыры болгаш эт бүдүрерин көндүдиринге улуг курлавыр ботунун ботунун практикмаан бүзүрп көргөн мен. Колхозтун хаван ферманын чаш хаваннарды семиртир азыраарына ам 6 чыл иштинде ажилдап кел-дир.

Чаш хаваннарды чүдө доруктары өскө, харын өң-биле кады семиртир азыраарынын арга хем-чегерин мал ажылынын тускай артеддингеринин сүмөи ботура шийткөдип алышпаан, херек кырында ажилынын чорутулганга улам мергешип алган мен. Бо аразында дык хай хаваннарды дорук-тур азыраар. Малангы 1958 чылда үш-дөрт ай назылыг 180 хаван оолдарын 7—8 айлар иштинде семиртир азыраарынын түнелгенин оларын баш бүрүзүндө ортумаа динг деңгизин 80 килограмм чедик. Мынчангаш бо хаваннардың чыдынын азы 25 тонна хаван адын күрүңгө саткан. Аркан хаваннарды бо чылдын январьда кү-

рүңгө салып, бирги кварталдын эт планын күстөккөн болгаш бир чылдын бо чылын төл алыры-биле фермада артырып алган. Бистин колхозтун кижигинери чеди чылда эт бүдүрер планын үш чылда күүседир деп шийтирлөөн. Бо хүлээгелени чедишкенинни күс-семиртиргеге бистин хаван ферманын ажилдачыларына улуг харыскага оонажып турар. Мынчангаш мен ботун өрткөн чылдагыны-дан ийи катап хай азы 360 баш хаван оолдарын 7—8 айлар иштинде бирөөсүнүн-де динг деңгизин ортумаа-биле 80—90 кг болур кылдыр семиртир азыраар хүлээгелени алдым.

Бо чылдын февраль, март айларында хаван ажаакчыларында 3—4 ай назылыг хаван оолдарын хүлээп ап, азырап турар мен. Ферманын кужынында хөдүтү белеткел арбай, кызыл-тас далга-ны, капуста, морковь, люцерна база кукуруза болгаш люцерна силосу даш өскө-даа чедир-биле оларын норма ботура чедирп, ажаап турар мен. Ам үеде кол чедир-биле хүнде үш улаа чедирер, а күзүн күрүңгө сатар үе чоккутап олур-да хүнде 4 улаа чедирер апаар.

Н. НАРАШЫР.

Саанчы Мария Балдан

Мария Балдан—«Күш-ажылдың хостуу» колхозтун мурнакчы саанчы. Ол Кожайда калкыштыкта ферманында ажилдап турар. Балдан фермага дөрт чыл ажилдап турар болгаш чыл бүгү оң ажилга мергешип улам бедип, чедишкенинни көндүрүп турар.

1958 чылда ол ботунга быжыгалаан инек бүрүзүндө 2043 литр сүтү саап алган. Эрткен чылдың баштайгы ийи айларында оң нини саткан сүдү 4570 литр турган болза, бо чылдын ол-ла үезинде 5064 литр болган азы инек бүрүзүндө 362 литрин саткан.

— СЭБП-нің XXI съездинин шийтирлерин бистин Кожай ферманын малчын бүрүзүндө чүркет-ринге даш, чеди чыл планын күс-семиртиргеге оларын күрөк-соруун улам хайныктырып үндүргөн. Колхозта партия организастык секретари ш Натпиг-оол биске съездинин шийтирлерин дугай-лында таныштырып чоруткан сонда бүгү саанчылар болгаш калдарчылар ажилга чыгыс киж дег көндүрүп үгелер, мурнууда мынча ажилга организастык өскө үнөчүрүк соксаан—деп, М. Балдан чугаалаан.

Ботунун ажилдап турарынын дугайында чылдык айтырларга оон харылап турары болза—бистин фермада бо чылын мал чедип чедир. Дүн-хүнде бир инекке 8 кг смен, 30 кг чедир люцерна силосу болган сула саваны берип турар. Оон адында арбай күдүрүп чургурап, хүнде 10 литр сүт бээр инекке 3 кг, оон өскө сүтүг инекке 2 кг кылдыр бээр. Бызаларын 15—20 хонукта азырап сонда Торгалыг-да төп фермаже чорутуп турар бис. Ишкертин сүтүкү ботуру ак чедирелден хамааржыр мар-гылаа чок. Мынчалла-да саанчы-ның мергешкенин, ботунга быжыгалаан инектерин саалага кан-чаар чалкыштырып өрткөнгөндө база хамааржыр. Мен инектерин сазарда өк, кургаг ийи аржылыг барып, өмгил баштай өк аржылыг-биле, оон кургаг аржылыг-биле чот-каш, масажташ сазар мен. Саткан сонда ажилга донжуу аржылыг-биле база чотар. Саалага мынчаар чалкыштырган инектер сүтүн халы чокка адып бээр. Бо чылын инек

бүрүзүндө 2100 литр сүтү саап алып хүлээгелени алдым. Мария Балдан күш-ажылга бедик көргүзүлгөргө ботун турары-биле калды ботунун амыл-рапта-чуртталга-нын талазы-биле база үлгелерин. Оң бажынынын ишти арыт-шевер, агарты чугайлап каан, сонгалары төлдерин, хаб бижырап печка-лыг, чаа кезепкалар чаткан стол-дарыг, динг оруннардыг, чаа дая-раныр машиналыг болгаш оон-даа өскө. Марьянын өңүг азы Балдан ол ферманын аки калдарчын.

М. Балданнын ажилдап турар ферманында механиксисташкын чоруттуунаа болгаш бүгү ажилды хол күжү-биле кылдыр. Мынчалла-да ол фермада сүт саздыган Торгалыг-да механиксисташкын төп ферма-дан ажып турар. Кайы-даа фермада чедирелге бир дөңгө өлөк. Ам ужуру чүд дие, халык укур кал-дарда. Торгалыгта ферманын саан-чылары үрүчүлөп олтур, чаа киж-

М. Балдан.

дер кирип турар, а Кожай ферма-сында ажилга мергешип калжак-саанчылар бар. Оларын аразында Санчы Кок-кыс өрткөн чылын инек бүрүзүндө 2000 айлыг литр сүтү, бо чылдын өрткөн ийи айларында—383 литрин саап алган.

Мария Балданн соңугу чурар март 1-де келээ Советтин депута-тылга сонган.

Л. МОНГУШ.

БОДУВУСТУҢ СӨЗҮВУСТУ ЭЭЛЭЭР БИС

граммдан куду өскө кылдыр семир-ткен сатар бис.

Дунгузунда төрүтүр 120 хаван-нарды шийип алган, өскөргө чедир киирген болгаш оларын башкы-лымы ам төрүп турар. Боларнын бир-өөсүнүн-де 7-ден өскө азы азын-иштинде 900 чедир хаван оол-дарын алып даш планынның күс-төстүн ботунун барымдаа-ны бар. Баштай төрөп дунгузун хаван-нардың чымыкы 7-ден хай, харын 9—11 чедир төдү берип турар.

Чайын бүгү хаваннарды чайы-лагер ажаалганына тургузар бол-гаш оон одарладырмандан аныда концентраттар-биле немерде чедир-лени күштөлдир бис. Эрткен

чылдарда чайын семиртиргеге тур-ган хаваннарды хем бажыны ира-дыккан, немерде чедирелге чорут-пайн турганмыстын түнелгенин оларын дегилдеп шовуут өскө болууган. Бо чылын ыдыг чорут-тан чылдар тылаа, семиртир ха-ваннарды дык ыратпайн, немерде чедирелгенин чүдө үлгүлөдүр-өскө, харын күштөлдир бис.

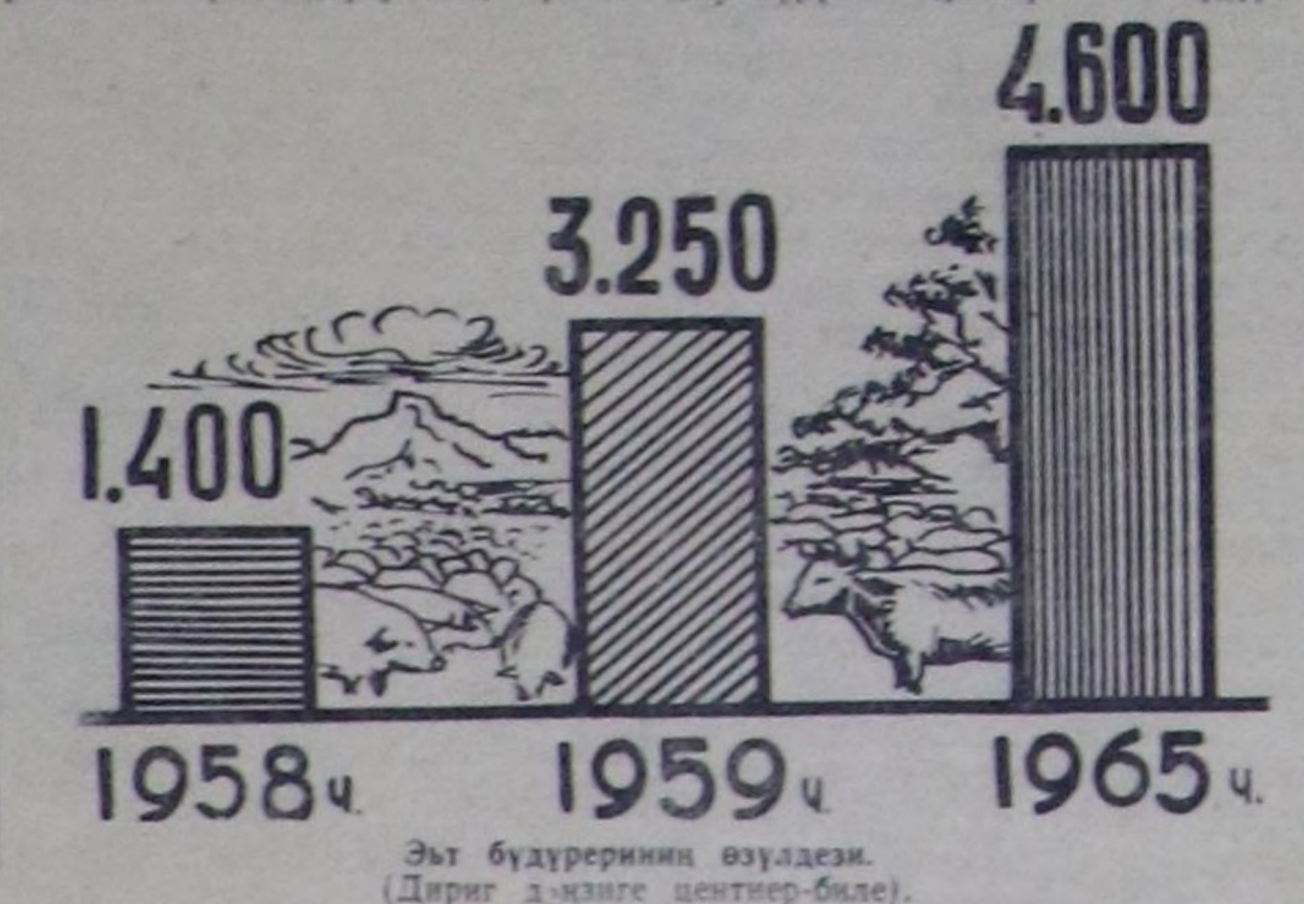
Бо чылын 92 тонна инек адын база бүдүрер бис. Ол болза өрткөн чылдагымында 27 тонна хай. Бо сорулганы чедип алыры-биле 450 баш мыйгыстык бола малды одара-дыр семиртиргеге тургускан, бирээ-инг ортумаа-биле динг деңгизин 320 килограммдан куду өскө кыл-дыр күрүңгө дужаар. Эт бүдүр-

ринге немерде курлавыр болза, 1957 чылда төртүтүгөн кыс кунанар-нын адыражыгеге киирер, олардан 50—60 хире бызаларын немер алыры болур.

Хай адын болза бисте эт бүдү-реринге өң чик өрткөтү өскө бол-тур. Бо чылын 92 тонна азы өрткөн чылдагымында барып 2,5 ка-тап хай хай адын бүдүрерин көр-дүңгөн. Ол 1965 чылда 190 тонна болур. Мунуна чылдарда биске чорутуунай турган чыгыс мал адын бо чылын 6 тоннамын, күш адын 4 тоннамын белеткери план-да көрдүңгөн.

Сүт бүдүрерин өрткөн чылын 500 тонна турган. 1959 чылда 605 то-нна, чеди чылдын төңчүздө 750 тонна болур. Колхозчулар алган хүлээгелерин чедишкенин күүсе-дир даш бүгү-де хемчегелерин ап турар. Ам 81 тонна сүт саздыган болгаш оортан 71 тоннамын күрү-ңгө дужааган.

Сүт болгаш эт бүдүрер талазы-биле саздыган сорулганын чеди-шкенин күс-төстүнери быжыг-чир суурун тургузарында хамаар-жыр. Бо сорулганы чедип алыры үнелгит мал чедип калдыра ботур кукурузаны өстүрүп, чедип хем-чегелгит ажи шынарыг кукуруза силосу белеткери чугуза. Бо дугайында колхозта тургускан куку-руза өстүрүр өскө тускай түзү берген чор улаштууга адыт түн турар болгаш минералдыг чедип-чикиргени тыптынып алган. Куку-

КУШ-КУЛЬТУРА БОЛГАЦ СПОРТ

секретарь.